

חיבטים לשוניים במגילת איכה סט

דקדוקי מילים וטעמים במגילת איכה ובקריאות תשעה באב ובהפטרותיו

א	א רַבְתִּי .... רַבְתִּי: שתיהן מלעיל. כַּאֲלֻמָּנָה: הכ"ף בשוא, לא בקמץ. שְׂרָתִי: ש"ן שמאלית ומלעיל ¹
א ב	ב בָּגְדוֹ בָּה: טעם נסוג אחור לב"ת והשוא בגימ"ל נע. הָיוּ לָהּ: טעם נסוג אחור לה"א
א ג	ג מַעֲנִי: במלעיל
א ד	ד בַּתּוֹלְתֶיהָ נוֹגֹת: הנ"ן דגושה
א ה	ה שָׁלוֹ: במלרע. עַל רֶב-פְּשָׁעֶיהָ: תיבת עַל בלבד במונח ורק ההמשך במקף
א ו	ו וַיֵּצֵא מִן בַּת- מַבְת-צִיּוֹן: לשים לב לקרי וכתיב
א ז	ז עֲנִיָּה: העי"ן בקמץ קטן והנו"ן בשווא נח. מַחְמֵדֶיהָ: המ"ם בשורק. מִימֵי קֶדֶם: טעם נסוג אחור למ"ם הראשונה. שְׁחָקוֹ: ש"ן שמאלית. עַל מְשַׁבְּתָהּ: תיבת עַל במרכא ולא במקף
א ח	ח וַתֵּשֶׁב: הש"ן בקמץ קטן
א ט	ט אֶת-עֲנִיָּי: העי"ן בקמץ קטן והנו"ן בשווא נח, הי"ד אחריה בחירק מלא
א י	י פָּרַשׁ: הטעם נסוג לפ"א, ש"ן שמאלית. כָּל-מַחְמֵדֶיהָ: שתי הממ"ם בפתח בשונה מפסוק ז
א יב	יב כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ: טעם נסוג אחור לעי"ן והבי"ת בשוא נע, תיבת דָרְךָ במלעיל ² . וַרְאֹו: במדויקים בטעם זקף, לא ברביע
א יג	יג שָׁלַח-אֵשׁ: געיה בש"ן. פָּרַשׁ: הטעם לא נסוג, ש"ן שמאלית
א יד	יד נִשְׁקָד: ש"ן שמאלית. יִשְׁתַּרְגֵּוּ: ש"ן שמאלית והטעמה משנית בת"ו (מרכא)
א טז	טז יִרְדֶּה מַיִם: טעם נסוג אחור ליו"ד והרי"ש אחריה בשווא נע
א יז	יז פָּרְשָׁה: ש"ן שמאלית
א יט	יט לְמַאֲהָבֵי: המ"ם בשווא נח
א כ	כ חֲמַרְמָרוֹ: החי"ת בחטף קמץ, המ"ם השנייה בקמץ בניגוד לפרק ב יא. נִהַפְּדָ: הה"א בשווא נח והפ"א אחריה בדגש קל
א כא	כא נִאֲנַחָה: הטעם בחי"ת מלרע. אָנִי: במלעיל. וַיְהִי: וא"ו החיבור בשווא נע
ב ג	ג בַּחֲרֵי-אַף: הבי"ת בקמץ רחב והחי"ת בקמץ חטוף. אֲכַלָּה: האל"ף בקמץ גדול והכ"ף בשווא נע
ב ד	ד וַיְהִרְג: בטעם זקף קטן
ב ה	ה וַיִּרְב: הי"ד בסגול, הקורא בחירק משנה משמעות
ב ו	ו שָׁכוּ: ש"ן שמאלית
ב ח	ח נָטָה קֹו: טעם נסוג אחור לנו"ן. וַיֵּאבֶּל-חַל: העמדה קלה ביו"ד מפני הגעיה, למנוע הבלעת האל"ף החטופה שלאחריה
ב י	י יָדְמוּ: דגש חזק בדל"ת ובשוא נע, לשון דממה ³
ב יא	יא כָּלוּ: במלרע. חֲמַרְמָרוֹ: במלרע, החי"ת בחטף קמץ והמ"ם השנייה בשווא נע בשונה מקודמה בקמץ (פרק א כ)
ב יב	יב כְּחָלָל: העמדה קלה בכ"ף להדגשת הסגול המורה על מיועד
ב יג	יג מִי יִרְפָּא-לָךְ: יש להיזהר מהדבקות התיבות מפני צליל הי"ד המשותף לשתייהן

¹ הקורא מלרע משנה משמעות

² טעם סגול אינו מורה על מקום ההטעמה

³ הקורא בשוא נח משנה לדמיון

ב יד חָזוּ לָךְ: טעם נסוג אחור לחי"ת. וַיִּחְזוּ לָךְ: טעם נסוג אחור ליר"ד
 ב טו כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ: טעם נסוג אחור לעי"ן. כְּלִילַת יָפִי: טעם נסוג אחור ללמ"ד
 ב טז וַיִּחְרְקוּ-שֵׁן: געיה ביר"ד. בְּלָעֵנוּ: הלמ"ד קמוצה מפני האתנח שהאריך את התנועה, עם זאת
 העי"ן בשווא נח
 ב יז זָמָם: קמץ במ"ם הראשונה. מִימֵי-קֶדֶם: געיה במ"ם הראשונה
 ב כ חֲלָלִי: הלמ"ד הראשונה בשווא נע ולא בחטף פתח כפי שמופיע בחלק מהדפוסים
 ב כא בַּחֲרָב: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

פרק ג יש להעיר, שהניגון המקובל ב'אני הגבר' אצל האשכנזים שהוא מעין שיר - גורם לבעלי
 הקריאה להפוך הרבה מילים למלעיל במקום מלרע. מנהג זה יש בו לעיתים כדי לשנות משמעות.
 כאן הפסוקים קצרים, הם אינם מחולקים באתנח אלא בזקף או טפחא. חוץ מפסוק נו קולִי

שְׁמַעַתָּה

ג א עֲנִי: העי"ן חטופה ובמלרע
 ג ב וַיִּלְךְ: הלמ"ד בפתח ומוטעמת
 ג ז נַחֲשֵׁתִי: החי"ת בקמץ קטן
 ג ח שָׁתָם: שי"ן שמאלית
 ג יא וַיִּפְשַׁחֲנִי: השי"ן בשווא נע בגלל הדגש
 ג יג בְּכַלְיָתִי: הלמ"ד בשווא נח והיר"ד אחריה בחולם
 ג יד הַיְיָתִי שָׁחַק: שי"ן שמאלית בדגש חזק מדין אתי מרחיק, מקרה חריג
 ג טו הַשְּׁבִיעֲנִי: שי"ן שמאלית
 ג טז בַּחֲצֵץ: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע
 ג יט זָכַר-עֲנִי: גם הכ"ף וגם העי"ן בקמץ קטן, הנון בשווא נח והיר"ד אחריה בחירק מלא
 ג כב לֹא-כָלוּ: במלרע
 ג כט בַּעֲפָר: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע
 ג ל יִשְׁבַּע: שי"ן שמאלית
 ג לד אֲסִירֵי אֲרָץ: טעם נסוג אחור לסמ"ך
 ג לז וַתְּהִי: במלעיל
 ג מ נַחֲפָשָׁה: שי"ן שמאלית
 ג מד בַּעֲנוּן: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע
 ג מז הִיָּה לָנוּ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה. הַשָּׂאת: שי"ן ימנית!
 ג מט הַפְּגוֹת: הה"א בחטף פתח ולכן הפ"א אחריה רפה
 ג נ וַיִּרְא: במלעיל
 ג נו אַל-תַּעֲלֵם: העי"ן בשווא נח. אֲזַנְךָ: במלרע והנו"ן בשווא.
 ג נז אֶקְרָאָךְ: כ"ף סופית דגושה
 ג נט שְׁפֹטָה: השי"ן בקמץ קטן והפ"א אחריה בשווא נח

ד א יִשְׁנָא: שי"ן ימנית
 ד ב הַמְּסֻלָּאִים המ"ם בשווא נח. לְנַבְלֵי-חֶרֶשׁ: שי"ן שמאלית
 ד ג חֲלָצוּ לְשָׂד: טעם נסוג אחור לחי"ת והלמ"ד בשווא נע
 ד ד שְׁאֵלוּ לַחֵם: טעם נסוג אחור לשי"ן
 ד ה נִשְׁמוּ: דגש חזק במ"ם, לשון שממה

ד ו וְלֹא-חָלוּ בָהּ: הטעם בחי"ת
 ד ז זָכוּ ..... צָחוּ: שתי המילים מלרע. אֲדָמוּ עֵצִים: הטעם נסוג לאל"ף
 ד ט חֲלָלִי-חָרַב מַחֲלִי רַעֲב: הלמ"ד הראשונה בתיבות חֲלָלִי- / מַחֲלִי למ"ד ראשונה בשווא
 נח על אף הקושי. שָׁהֶם: הטעמה משנית בשי"ן. שָׁדִי: שי"ן שמאלית
 ד י רַחֲמַנְיוֹת: העמדה קלה במ"ם, הנו"ן בחירק חסר והי"ד בדגש חזק ובחולם
 ד יד נָעוּ: הטעם בעי"ן מלרע
 ד טו קָרְאוּ לָמוּ: טעם נסוג אחור לקו"ף והרי"ש בשוא נע. נָצוּ מלרע. גַּם-נָעוּ: מלעיל
 ד יח צָדוּ: מלרע
 ד יט אָרְבוּ לָנוּ: טעם נסוג אחור לאל"ף, והרי"ש בשוא נע
 ד כא תַּעֲבֹר-כּוֹס: הבי"ת בקמץ קטן. וְתַעֲרִי: מלרע

בפרק ה יש לשים לב לרבויו "כתיב-קרי"
 ה א מָה-הָיָה לָנוּ: הטעם נסוג לה"א
 ה ג כְּאֶלְמָנוֹת: הכ"ף בשוא לא בקמץ
 ה ה הַנְּחָל-לָנוּ: הנו"ן רפויה, שתי המילים מוקפות אבל המתג דווקא בנו"ן ולא בה"א⁴
 ה ו נִתְּנוּ: הת"ו בפתח ומוטעמת
 ה ח מְשָׁלוּ בָנוּ: טעם נסוג אחור למ"ם, והשי"ן בשוא נע
 ה יב נְהַדְּרוּ: הה"א בשווא נח ודגש קל בדל"ת
 ה טו נְהַפְּדוּ: הה"א בשווא נח ודגש קל בפ"א
 ה כא הַשִּׁיבָנוּ פסוק זה, נאמר בקול ע"י הציבור לפני הקורא (יש עדות שנוהגות כן פעמיים)

קריאות תשעה באב
 כה וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל: טעם נסוג אחור לשי"ן. בְּעֵינֵי ה'-אֱלֹהֶיךָ: המרכא במילה בְּעֵינֵי
 כו הַעֲדִידְתִּי: במלעיל, טעם תלישא אינו מורה על מקום ההטעמה
 ל וְשַׁבָּת ..... וְשִׁמְעַתָּה: שתיהן במלרע
 לא נִשְׁבַּע: יש להקפיד על קריאת העי"ן שלא תישמע כה"א
 לב הִנְהִיָּה: ה"א שנייה בשווא נח
 לג הִשְׁמַע: במלעיל ונחץ קל במ"ם מפני הגעיה
 לב הִרְאָתָה: הה"א בקמץ קטן
 לו לִיִּסְרְךָ: כ"ף סופית דגושה
 לח לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעַצְמָיִם: יש לשים לב לצירוף הטעמים הנדיר. לְתַת-לְךָ: געיה בלמ"ד
 הראשונה
 לט: וַיִּדְעָתָה... וְהַשְׁבַּתָּה: שתיהן מלרע
 מ וְשִׁמְרָתָה: מלרע

הפטרה לקריאה ביום ט' באב, ירמיהו ח יג – ט כג:

נוהגים לקרוא במנגינת איכה עד ט כא ופס' כב-כג במנגינת הפטרה רגילה. על הקורא לשנן היטב את המעבר בין המנגינות, בעיקר לאחר ברכת ההפטרה במנגינה רגילה ותחילת הקריאה במנגינת איכה. לשם כך ומפאת הקושי, מומלץ לחזור פעמים רבות על חצי ו הראשון של הפסוק הראשון בהפטרה אֶסְפֹּף אֶסְיִפֶם נְאֻם-ה' במנגינת איכה כך שמיד אחרי הברכה מילים אלו שגורות בפי הקורא

⁴ כל זה בניגוד לדפוסים מסוימים בהם תנ"ך קורן. ואמנם לפי המ"ש הנו"ן דגושה

במנגינתם הנכונה. אפשר ואף רצוי לעשות דבר דומה במעבר הבא בין המנגינות בפס' כב כֶּהוּ אָמַר ה'

ח טז נַחֲרַת: הח"ת בשוא נח לא בחטף. וַיֵּשְׁבִי בָּהּ: טעם נסוג אחור ליו"ד והשי"ן בשוא נע
ח יח מְבַלְיָתִי: במלרע, הטעמה משנית בלמ"ד (מרכא)
ח יט מְרַחֵקִים: יש להיזהר לא לשכל אותיות ה'ה': יש להעמיד את קריאת הה"א והאל"ף אחריה
נחה⁶

ח כ כָּלָה קִיץ: טעם נסוג אחור לכ"ף
ח כא הַשְּׁבָרְתִי: הה"א בקמץ קטן. שָׁמָּה: במלרע ודגש חזק במ"ם. הַחֲזַקְתִּי: הקו"ף קמוצה
והתי"ו בשווא נח
ח כב הַצָּרִי: הצד"י בחטף קמץ ודגש
ח כג חֲלָלִי: למ"ד ראשונה בשווא נע ולא בחטף
ט א וְאַעֲזָבָה: העמדה קלה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן החטופה
ט ב וַיִּדְרְכוּ הַיּוֹד בפתח לא בחירק
ט ג יַעֲקֹב: העי"ן בשווא נח

ט ד יִהְיֶה לָּךְ: ה"א קמוצה ותי"ו רפויה
ט ז שְׁלֹם אֶת-רַעְיָהּ: במהפך פשטא ולא בפשטא מונח, אֶת- מוקפת. אָרְבּוּ: האל"ף בקמץ קטן
ט ח לֹא-אֶפְקֹד-בָּם: הקו"ף בקמץ קטן
ט ט נֶצְתוּ: הצד"י בשוא נע בגלל הדגש, בעיקר צריכים להיזהר הקוראים תי"ו רפויה כסמ"ך, כן
הדבר גם בהמשך פס' יא. מְבַלְי-אִישׁ: יש להיזהר לא להדביק את התיבות. נִדְדוּ: דל"ת ראשונה
בשווא נע ולא בחטף

ט יא וַיִּגְדֹּה: במלרע ומפיק בה"א. אֲבָדָה: האל"ף בקמץ רחב והבי"ת בשווא נע
ט יב -עֲזַבְּם: עי"ן בקמץ קטן. וְלֹא-הִלְכוּ בָּהּ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה והלמ"ד בשוא נע
ט טז הַתְּבוֹנָנוּ: הטעמה משנית בבי"ת (מרכא). לְמַקְוֵנוֹת: המ"ם בשווא נח והנו"ן הראשונה
בשווא נע

ט יז וְתִשְׁנֶה... וְתִרְדָּנָה: וא"ו החיבור בשווא נע
יח בְּשָׁנוּ: יש מתג בנו"ן בנוסף למהפך בבי"ת
ט כ כִּי-עֲלָה מוֹת: טעם נסוג אחור לעי"ן יש מתג בלמ"ד בנוסף למהפך בעי"ן
ט כג עֲשֵׂה חֶסֶד: טעם נסוג אחור לעי"ן

קריאת התורה למנחה בתענית ציבור

לב יא לְמָה: במלרע וללא דגש במ"ם, עקב הסמיכות לאל"ף של שם ה'
לב יב לְמָה: במלעיל⁷ ומ"ם דגושה. בְּהָרִים: העמדה בבי"ת להבליט את הסגול המורה על ידוע.
וְלִכְלָתָם: לפי תוכנת הכתר, הדרבן (המתירה), כלומר הקדמא המשמשת כטעם משנה (מעל
השורק⁸
לב יד וַיִּנְחָם: במלעיל

⁵ רד"ק: המ' בפתח. לעומת מְרַחֵק בלשון יחיד בסגול.

⁶ הי"ן מנחת שי: האל"ף (של השם) נחה. ולכן קוראים כאן ה-דין

⁷ התלישא אינה מורה על מקום ההטעמה! הוספת תלישא נוספת על הלמ"ד "ליתר בטחון"

⁸ עפ"י תורה קדומה, מעל הכ"ף, כך הוא לפי כל התיגאן

לד ה **בְּעֵזְרוֹ**: העמדה בבי"ת להבליט את צורת המיודע . **וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'** : טעם טפחא בתיבה **בְּשֵׁם** והבלי"ת רפה⁹

לד ט **וּלְחַטָּאתָנוּ**: הטי"ת קמוצה לשון יחיד לא בחולם
לד י **כִּי-נֹרָא הוּא**: תיבת **נֹרָא** במלרע, אין טעם נסוג אחור לנר"ן

הפטרה למנחה של תענית ציבור ישעיהו נחזו:

נה ז **וַיָּשָׁב**: וא"ו החיבור בשווא נע ובמלרע, לשון עתיד

נה י **וַנְתֵּן זֶרַע**: טעם נסוג אחור לנר"ן הראשונה

נה יג **הַסְרַפְדֵּי הַדָּס**: פ"ה ודל"ת בפתח

נו א **וַעֲשׂוּ**: העמדה קלה בוא"ו למנוע הבלעת העי"ן החטופה

נו ב **יַעֲשֶׂה-זֵאת**: געיה ביר"ד ודגש חזק בז"ן מדין דחיק. **יִתְזַיֵּק בָּהּ**: אין טעם נסוג אחור

נו ה **טוֹב מִבְּנִים וּמִבָּנוֹת**: טעם טפחא בתיבת **טוֹב**

⁹ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח : **וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'** . דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו : **וַיִּקְרָא** **בְשֵׁם ה'** לְפָנָיִךְ פסוק יט)